
OCENE IN POROČILA

Silvija Borovnik: *Književne študije: o vlogi ženske v slovenski književnosti, o sodobni prozi in o slovenski književnosti v Avstriji*. Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta (Mednarodna knjižna zbirka Zora 85), 2012. 262 str.

Monografija doktorice Silvije Borovnik, redne profesorice za slovensko književnost na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru, obsega osemnajst razprav. Od njenih dosedanjih samostojnih znanstvenih monografij (*Pišejo ženske drugače?*, 1995; *Študije in drobiž*, 1998; *Slovenska dramatika v drugi polovici 20. stoletja*, 2005) se pričujoče delo razlikuje po sistematično načrtani zasnovi. Avtorica je študije premišljeno razporedila v tri sklope glede na svoja raziskovalna področja. V prvem razdelku tako najdemo devet razprav o literarnem udejstvovanju slovenskih avtoric, drugi sklop prinaša štiri razprave na temo sodobne slovenske proze, tretji razdelek pa obsega pet študij o slovenski književnosti v Avstriji in avstrijski književnosti na Slovenskem. Celovitost monografije zaokrožuje razprava o raziskovanju slovenske literarne zgodovine na Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete v Mariboru.

V monografiji Borovnikova z idejno-tematskimi in slogovnimi analizami ter medsebojnimi primerjavami izbranih literarnih del slovenskih pisateljic s konca 19. in z začetka 20. stoletja preučuje tematiziranje razmer, v katerih so se morale uveljavljati tedanje intelektualke. Nadalje z interpretativnoanalitičnim pristopom ra-

ziskuje bistvene značilnosti in novosti v literaturi sodobnih slovenskih prozaistk ter pojavljanje podob Maribora v delih priznanih literatov. V študijah Borovnikova preučuje tudi izvirne načine upodobitev ženskih likov v sodobni slovenski prozi, pri čemer je za njene razprave značilen premišljen literarnozgodovinski pristop, ki se opira na zanimive motivno-tematske in slogovne analize, interpretacije, primerjave ter medbesedilne relacije med deli slovenske in svetovne književnosti. Avtorica na podlagi analiz in primerjav izbranih literarnih del raziskuje položaj slovenske književnosti v Avstriji ter opozarja na problematiko medkulturnosti in medjezikovnih stikov v povezavi z dvojezičnostjo in dvojno identiteto. Silvija Borovnik v marsikateri študiji združuje spoznanja slovenistike in primerjalne literarne vede, ob čemer svoje trditve suvereno utemeljuje s citati iz izbranih literarnih in znanstvenih del.

Avtorica je svoje dolgoletno raziskovanje literarnega ustvarjanja slovenskih pisateljic izpostavila v prvem delu monografije, kjer najdemo razprave *Marica Nadlišek Bartol in njeno literarno delo*; *Uporništvu ženskih likov v prozi Zofke Kveder*; *Mira Mihelič in Ljubljana*. *Avtobiografija Ure mojih dni kot pričevanje o pred- in povojnem meščanskem literarnem življenju v Ljubljani*.

V njih avtorica izpostavi prispevek pisateljic s konca 19. oziroma z začetka 20. stoletja k izboljševanju družbenega statusa intelektualke, svobodne literarne ustvarjalke in posledično tudi k celovitejši obravnavi ženskih literarnih likov. Marica Nadlišek Bartol je bila urednica lista *Slovenka*, ki je pričel predvsem na njeno pobudo objavljati besedila (zlasti v slovenskem jeziku), ki so opozarjala na neenakopraven položaj žensk v družbi, in tako skušala potegniti ženske bralke iz objema nemškega kulturnega vpliva in literature. Obenem se je pisateljica uprla prepričanju mnogih, da mora biti ženska zgolj žena in mati, na kar je opozarjala tudi Zofka Kveder, ki je svojo literarno pot začela prav v *Slovenki*. Borovnikova poudarja, da se prav vse poti, po katerih so stopale pisateljice in pesnice 20. stoletja, začenjajo pri Kvedrovi, katere (ženski) literarni liki so prepojeni z uporom zoper patriarhalne vzorce življenja, kajti v njenih delih se večinoma pojavlja tema ženske in njene nesvobode. S tega vidika so v študiji natančneje obravnavani črtice *Misterij žene* (1900), roman *Njeno življenje* (1917) in roman *Hanka* (1918), ki uokvirjajo pisateljico uporništvo zoper družbene norme in težnjo po detabuiziranju nekaterih tem, kot so alkoholizem, odtujenost, ponižanje žensk, (ne)svobodno življenje intelektualk ipd., o čemer se v času življenja pisateljice pač ni javno razpravljalo. Pogosto so bile pobude za nastanek tovrstnih del skrite v ozadju raznih pripetljajev, ki so se dogodili omenjenima pisateljicama, zato je v takih primerih raba avtobiografske metode pri preučevanju literarnih del sprejemljiva, še najbolj pa se obnese pri preučevanju avtobiografij, kot je delo *Ure mojih dni* (1986) Mire Mihelič, ki prinaša podobo Ljubljane za časa pisateljicega življenja in portrete njenih znancev, pomembnih osebnosti iz slovenske literarne zgodovine, kot so Miško Kranjec, Ciril Kosmač, Josip Vidmar, Lili Novy idr. Borovnikova

poudarja, da avtobiografija oziroma proza Miheličeve nasploh izkazuje ironično stališče do meščanskega življenja pred drugo svetovno vojno, še posebej pa je pisateljica kritična opazovalka in popisovalka pogovorov, ki potekajo v ljubljanskem meščanskem salonu in odražajo »prisilno« mešanje slovenščine in nemščine.

V prvem delu monografije sledi razprava *Mitsko v mladinski književnosti Zlate Vokač*, kjer avtorica predstavi elemente mitskega v literarnem opusu Vokačeve, izhajajoče iz pohorske poganske tradicije, ki se kaže skozi številne pisateljicih like, kot so povodni mož Trizob, duhovini, vampirji, palčki, čarovnice, vešče, žalik žene itd. Ob tem se v *Veselih zgodbah o vampirjih* (1994) v nekakšnem paralelnem svetu pojavljajo še avtobiografsko zasnovan lik dekllice Pike, ki je nekakšna aluzija na Piko Nogavičko, ljudsko verovanje o kresni noči in navezave na pravljичne elemente, ki zaznamujejo tudi poznejše pisateljico delo *Prvo potovanje mačka Čunje* (1995).

Študijo *Romani nekaterih sodobnih slovenskih pisateljic* avtorica pričinja z ugotovitvijo, da je prisotnost pisateljic v novejši slovenski prozi izrazito opazna zlasti po letu 1980. Trditev predstavlja nekakšen temelj celotne razprave, saj Borovnikova v njej poda pregled ustvarjanja sodobnih slovenskih pisateljic, ki še niso bile deležne njene monografske obravnave. Tako se pred bralcem razgrnejo obsežna literarnozgodovinska analiza, interpretacija in občasno tudi primerjava del naslednjih avtoric: Brine Švigelj Merat - Brine Svit (*April*, 1984; *Navadna razmerja*, 1998; *Con brio*, 1998; *Smrt slovenske primadone*, 2000), Erice Johnson Debeljak (*Tujka v hiši domačinov*, 1999), Sonje Porle (*Črni angel, varuh moj*, 1997; *Barva sladke čokolade*, 1998) in Nine Kokelj (*Milovanje*, 1998; *Sviloprejka*, 2002). Ob koncu razprave avtorica povza-

me nekatere bistvene značilnosti romanov slovenskih pisateljic s preloma tisočletja; zanje je značilna žanrska pestrost v povezavi s temo ženske, njene vloge in iskanjem identitete v sodobni družbi in/ali kulturi. Sorodna tematika preveva tudi študijo *Novosti v prozi sodobnih slovenskih pisateljic*, na začetku katere avtorica upravičeno kritično opozori na problem v slovenskem literarnem prostoru, češ da se naša literarna zgodovina in kritika ukvarjata večinoma z deli moških avtorjev, zaradi česar avtorice – tudi tiste s kvalitetnimi besedili – ostajajo praktično neznane. Borovnikova tako v študiji predstavi izbor avtoric, ki so svoja prozna dela objavile po letu 1990. Vanj umesti Marjetko Jeršek, Tamaro Donevo, Miloško Žižmond Kofol, Suzano Tratnik, Bojano Kunst, Lucijo Stepančič, Majo B. Jančič, Lili Potpara, Mojco Kumerdej, Nedejko Pirjevec, Brino Švigelj Merat, Polono Glavan, Veroniko Simoniti in Vesno Milek. Zgolj za dela slednje Borovnikova meni, da se približujejo mejam trivialnega, medtem ko se kompleksnost literarnih pisav drugih avtoric kaže tudi v tem, da jih ni mogoče niti s formalno-slogovnega niti s tematskega vidika površinsko in/ali enoznačno opredeliti.

Pregledno povzemajoča razprava *Slovenske književnice v Avstriji* ponuja obsežnejši prikaz in ovrednotenje pesniškega ustvarjanja Milke Hartman, Maje Haderlap, Cvetke Lipuš, Maruše Krese in Milene Merlak Detela, ki izhaja iz odnosa do življenja med dvema narodoma, s katerim se vsaka izmed pesnic spopada na svojevrsten in samosvoj način. Tematizacija tujosti, ki je bodisi z geografskega bodisi eksistencialnega vidika značilna za dela nekaterih slovenskih prozaistk (Marušo Krese, Erico Johnson Debeljak, Suzano Tratnik), je natančneje predstavljena v razpravi *Podobe tujosti v delih nekaterih sodobnih slovenskih prozaistk*. Ob koncu razprave

so ugotovitve natančno podane; avtorica poudari, da pri omenjenih pisateljicah prevladuje minimalistična in neorealistična kratka proza, ki je mestoma avtobiografsko zasnovana, pogosto z izrazito zgodbeno linijo. Ženski lik, ki mu je večkrat določena vloga osrednje pripovedovalke, predstavlja aktivno, izobrazeno in uporniško žensko, vpeto v tematizacijo kulturnih stereotipov, s čimer želijo pisateljice preseči pojmovanje tujega in krepi produktivno medkulturno komunikacijo. Podrobneje se tematizacije stereotipov dotika razprava *Razbijanje stereotipov v prozi Suzane Tratnik*, kjer Borovnikova izpostavi, da se Suzana Tratnik kot dolgoletna aktivistka lezbičnega gibanja v svoji prozi dotika tako problematike istospolno usmerjenih kot tudi najrazličnejših drugih družbenih stereotipov, povezanih z občutkom odtujenosti, samote in drugačnosti.

Drugi del monografije pričinja obsežna študija *Podobe Maribora v literaturi*, ki prinaša avtoričina spoznanja o tem, zakaj in na kakšen način v literaturo pronicajo podobe Maribora. Avtorica predstavi literarne slike mesta v izbranih prozih delih Zlate Vokač, Nade Gaborovič, Draga Jančarja, Žarka Petana, Jožeta Snoja, Zorka Simčiča, Smiljana Rozmana, Toneta Partljiča; v spominski prozi oziroma fragmentih Stanke Majcna, Antona Šantla, Jara Dolarja, Frančka Rudolfa; v esejistiki Draga Jančarja, Marjana Krambergerja; v poeziji Janka Glazerja, Franceta Forstneriča in Andreja Brvarja. V nekaterih delih omenjenih avtorjev prevladujejo prikazi zgodovinsko-političnega in verskega dogajanja, ponekod so bolj v ospredju navezave na kulturno-humanistične razmere in tematizacijo bivanjske problematike, posamezna dela pa vključujejo zgolj geografsko-pokrajinske značilnosti Maribora. Avtorica ob tem ugotavlja, da literarne podobe izvirajo bodisi iz spominov oziroma realnega,

avtobiografsko pogojenega življenja v mestu bodisi jih evocirajo izmišljeni svetovi, pri nastanku katerih ima mesto Maribor pomembno vlogo.

V nadaljevanju avtorica ob bok poglobljenemu prikazu literarnega ustvarjanja žensk z začetka monografije postavi izbrane razprave o literarnem delu moških ustvarjalcev; tako piše o večplastno oblikovanih ženskih likih (lik matere, ženske kot nosilke ljudske modrosti, zapeljivke, pripovedovalke itd.), njihovih vlogah in zgodbah v delih Cirila Kosmača (*Ženske zgodbe in liki v literarnem delu Cirila Kosmača*), poudari povezanost med bogatim fabulativnim svetom, jezikovno-slogovno pestrostjo, zgodbami o vsakdanjih ljudeh in stvaritvi-jo izvirnih ženskih likov v delih Marjana Tomšiča (*Magični svet slovenske Istre in proza Marjana Tomšiča*) ter razpravlja o medbesedilnih značilnostih in postmoderni naravnosti romana *Pastorala* (*Žabotova Pastorala v sobesedilu sodobne slovenske književnosti*).

Tretji del monografije se navezuje na avtoričino raziskovanje slovenske književnosti v Avstriji, a ne obravnava zgolj literature avtohtonih koroških Slovencev, temveč obsega tudi dela tistih ustvarjalcev, ki so se tja priselili iz osebnih ali političnih razlogov. Avtorica v študiji *Dvojezičnost slovenske književnosti v Avstriji kot odraz dvojne identitete* polemizira z vprašanjem medkulturnosti na stičišču dveh (ali več) različno govorečih narodnih identitet, ki se po svoje odraža tudi v literaturi tamkajšnjih piscev, o čemer podrobneje govori razprava *Medkulturnost slovenske književnosti na avstrijskem Koroškem*, s poudarkom na zaznavanju elementov medkulturnega dialoga in medjezikovnih stikov v delih Janka Messnerja, Milke Hartman, Florjana

Lipuša, Gustava Januša, Janija Oswalda, Maje Haderlap in Cvetke Lipuš. Naslednja študija *Kratka proza Slovencev v Avstriji* ponuja pregled izbranih avtorjev, ki pišejo kvalitetno kratko prozo v slovenščini in živijo oziroma delujejo v Avstriji. Borovnikova ugotavlja, da sega njihovo kratkoprozno ustvarjanje vse od socialnega realizma (Janko Messner, Anita Hudl) do modernizma (Florjan Lipuš, Lev Detela) in začetnega postmodernizma (Lev Detela, Vinko Ošlak, Kristjan Močilnik). V razpravi *Avstrijska književnost v Sloveniji in slovenska v Avstriji* pa avtorica teži k prikazu položaja prevodov in njihovega pomena za slovenskega oziroma avstrijskega bralca, saj mu omogočajo seznanitev z literarnim dogajanjem v sosednji državi.

Monografija Silvije Borovnik se zaključi s predstavitvijo delovanja in dosežkov literarnih zgodovinarjev na Filozofski fakulteti v Mariboru (*Raziskovanje slovenske literarne zgodovine na Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete Univerze v Mariboru*), ki ji sledita še povzetek v nemškem jeziku in seznam virov ter literature, tako domače kot tuje. Ob tem naj dodam, da monografija z izborom študij obsega pregled avtoričinega raziskovanja in zanimivih spoznanj, ki lahko postanejo izhodišča za nadaljnje preučevanje sodobne književnosti. Avtoričino kritično opozarjanje na problematiko vrednotenja sodobnih slovenskih literarnih del zlasti ženskih ustvarjalk, ki ga je moč opaziti v uvodnih in sklepnih mislih marsikatere študije, pa bralca spodbuja k razmišljanju o bodočih poteh razvoja slovenske literarne zgodovine.

Martina Potisk
Ruše

Mojca Stritar: *Korpusi usvajanja tujega jezika*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije (Slavistična knjižnica 17), 2012. 263 str.

Monografija *Korpusi usvajanja tujega jezika* je nastala na podlagi doktorske raziskave, v okviru katere je avtorica Mojca Stritar leta 2005 sestavila, ročno uredila in označila učni korpus usvajanja slovenščine kot tujega jezika **PiKUST**. Med pripravami na gradnjo korpusa se je avtorica podrobno seznanila s številnimi sorodnimi projekti v Evropi in svetu, sama korpusna gradnja pa je omogočila praktični preizkus kriterijev za zbiranje besedil in njihovo označevanje.

Monografija prinaša vse prednosti na osnovi disertacije nastalega dela: umestitev teme v širše raziskovalno področje, izčrpen in jasno strukturiran pregled sorodnih raziskav in projektov, podrobno predstavitev obravnavanega tematskega področja in seveda izvedene pilotske študije. Vendar v resnici ponuja še veliko več; prav avtoričine bogate praktične izkušnje z obravnavano tematiko ji namreč omogočajo, da načelne ideje, načrte in smernice v zvezi z gradnjo korpusov usvajanja jezika sproti preverja s kriteriji realno izvedljivega, smotnega in dejansko uporabnega.

Monografijo uvaja kratko uvodno poglavje, v katerem avtorica področje (poučevanja) **slovenščine kot tujega jezika** opredeli kot pomemben del uporabne slovenistike in obenem kot enega ključnih vidikov slovenskega jezikovnega načrtovanja. Z vprašanjem, zakaj k izbranemu področju pristopiti ravno s korpusnojezikoslovnega vidika, se poglavje ne ukvarja prav dolgo. Dejstvo, da je s pomočjo besedilnih korpusov mogoče dobiti objektivnejše, obsežnejše, lažje preverljive podatke kot brez njih, je avtorici samoumevno raziskovalno izhodišče. Takšna drža prinaša prijetno osvežitev v slovenski korpusnojezikoslovni literaturi in nakazuje,

da so časi, ko je bilo treba uporabo korpusov v jezikoslovju v vsakem delu posebej utemeljevati in zagovarjati, minili.

V drugem poglavju se avtorica posveti pojmu **korpus usvajanja tujega jezika**. Opredeli ga kot sistematično organizirano in uravnoteženo elektronsko zbirko besedil tistih, ki jim jezik, v katerem pišejo, ni prvi oz. ga v času pisanja šele usvajajo. Tovrstni korpusi so koristni pri raziskovanju številnih vprašanj, ndr. kako na uporabo drugega jezika vpliva prvi jezik, kje se učeči se najbolj približajo domačim govorcem in kje ležijo največje razlike, katere jezikovne značilnosti ciljnega jezika uporabljajo učeči se redkeje in katere pogosteje od domačih govorcev.

Velik del drugega poglavja pokriva tudi **pregled obstoječih korpusov usvajanja tujega jezika**. Avtorica na več kot dvajsetih straneh predstavlja številne najbolj znane oz. najbolj vplivne tovrstne vire za različne jezike. Po predvidevanjih je največ aktivnosti usmerjenih h gradnji korpusov angleščine kot tujega jezika, kar pa ne pomeni, da manjši jeziki na tem področju niso aktivni. Nasprotno, avtorica opozarja na pravi izbruh tovrstnih virov v zadnjem desetletju. Slovenščina kot tuji jezik je v tem smislu naredila nekaj korakov v pravo smer, vendar pa smo, kot se zdi, še precej daleč od prvega premora za počitek.

V tretjem poglavju se avtorica posveti nekaterim **praktičnim vprašanjem oblikovanja korpusov usvajanja tujega jezika**. Poglavje na primer diskutira o tem, katere metabesedilne podatke vključiti pri zbiranju besedil, da so kasnejše raziskave lahko kar najbolj kvalitetne, kako se ustrezno soočiti z dejstvom, da so korpusi usvajanja

tujega jezika večinoma pisni (redko govorni) in relativno majhni (kar lahko vpliva na posploševanje rezultatov), kako opredeliti izhodiščni in ciljni jezik avtorja besedila, kako oceniti njegovo jezikovno zmožnost v ciljnem jeziku in podobno.

Poglavje dobro nakazuje, kako zapletene so na videz preproste odločitve pri korpusni gradnji. Ena večjih zadreg grajenja korpusov usvajanja tujega jezika je denimo, kako zajezi jezik nedomačih govorcev na način, da bo slednji čim bolj naraven oz. avtentičen: vključiti besedila, ki so jih učenci pisali v kontrolirani situaciji, denimo pri testiranju, ali raje besedila, ki so jih napisali doma, kjer so bili bolj sproščeni – vendar pa ne vemo, s čim vse in na kakšen način so si pri delu pomagali? Druga naloga, specifična za korpus tega tipa, pa je zagotoviti ustrezno velik kontrolni korpus, v katerem so zbrana primerljiva besedila, ki so jih tvorili materni govorniki. Avtorica navaja različne možnosti reševanja obeh naštetih problemov, diskusijo pa na vseh mestih bogati z informacijami, kako so se vprašanja lotili graditelji korpusov usvajanja tujega jezika po Evropi in svetu.

Fazo zajema besedil za korpus avtorica duhovito imenuje »faza presenečenja«, saj je ne glede na kakršne koli načrte vedno mnogo zahtevnejša in daljša od predvidenega. V tem smislu bo razdelek knjige, v katerem je predstavljeno, kako so se zajema in priprave besedil lotili pri različnih projektih – pa tudi, kako se je naloge lotila avtorica sama pri pripravi korpusa PiKUST – izredno dragoceno branje za vse tiste, ki se nameravajo podobnega podviga lotiti v prihodnje.

V četrtem poglavju so predstavljena načela, na podlagi katerih naj bi bil pripravljen **korpus usvajanja slovenščine kot tujega jezika** (KUST). Nekatere teme, ki so bile s teoretičnega vidika predstavljene v tretjem

poglavju, avtorica ponovno odpre in prediskutira ob vpenjanju v specifično slovensko situacijo. Poglavje je zasnovano izrazito pragmatično: avtorica najprej predstavi želeno situacijo, nato pa z upoštevanjem realnih možnosti opredeli prioritete za prvo različico korpusa. Tako bi bilo v KUST po mnenju avtorice v prvem koraku smiselno vključiti predvsem tista besedila, ki jih je najlažje pridobiti: gre za pisna besedila, ki jih tvorijo udeleženci na tečajih in izpitih iz znanja slovenščine. Prednost teh besedil je tudi, da so tematsko ustrezno primerljiva in da so ocenjena po kvaliteti. Avtorica namreč izpostavlja, da besedil, ki ne dosegaajo določene kakovosti, v korpus ni smiselno zajemati, saj prinašajo preveč napak, da bi bila za raziskave zares uporabna.

Glede na podatke, kateri materni jezik so ob popisu prebivalstva navajali prebivalci Slovenije, in podatke, kateri je materni jezik udeležencev na tečajih in izpitih iz znanja slovenščine na Centru za slovenščino kot drugi/tuji jezik, je avtorica izdelala dvoplastno shemo korpusne sestave. V jedrnem, uravnoteženem delu naj bi KUST zajemal enakovredne deleže besedil piscev z naslednjimi izhodiščnimi jeziki: hrvaški/srbski/bosanski, angleški, italijanski, španski, japonski, makedonski, nemški, francoski, ruski in češki. Ob predpostavki, da bi bil KUST v prvem koraku velik okrog pol milijona tekočih besed, bi morali za vsakega od teh jezikov zbrati 370 besedil. Ker takšno zbiranje ni trivialna naloga, avtorica v shemo doda še drugi, oportunistični del korpusa, kamor bi bila vključena vsa ostala besedila, ki jih je mogoče dobiti.

Peto poglavje monografije je v celoti posvečeno **označevanju napak v korpusih usvajanja tujega jezika**. Gre za najobsežnejše poglavje, ki za slovensko uporabno (korpusno) jezikoslovje najbrž prinaša tudi največji raziskovalni doprinos. Poglavje

namreč vsebuje kategorizacijo jezikovnih napak oz. predlog sistema za označevanje slovenskih korpusov usvajanja jezika.

Preden se avtorica posveti konkretni nalogi označevanja korpusa, se ustavi pri nekoliko širših vprašanjih: kaj je jezikovna napaka, kako jo v besedilu odkriti, kako opisati, razložiti in kako vrednotiti. Sledita izredno dragocena diskusija o možnostih in nezmožnostih označevanja jezikovnih napak v korpusih in podroben opis klasifikacij napak, ki so bile uporabljene za nekatere izbrane tujejezične korpusne in v obstoječih slovenskih raziskavah.

Avtorica se na osnovi označevalnih izkušenj odloči za relativno **preprost sistem označevanja**, ki se na prvi ravni deli glede na jezikovne ravnine (zapis, beseda, oblika, skladnja), na drugi ravni pa prinaša dodatno členitev (do pet podkategorij). Kljub na videz enostavni shemi pa praktična označevalska izkušnja pokaže mnogo primerov, ki jih je težko uvrstiti v eno samo kategorijo, še zlasti tam, kjer je v besedilu napak veliko in so slednje med sabo tudi (ohlapneje ali tesneje) povezane.

Še zlasti problematično se zdi pripisovanje pravih, ustreznih oblik ob identificirane napake. Avtorica je s pomočjo ankete, v kateri so slovenisti popravljali izbrane jezikovne napake iz korpusa PiKUST, dokazala, da se pri tovrstnih popravkih pojavljajo precej heterogene rešitve. Vendar pa prednosti obstoja tovrstne informacije v korpusu presegajo omenjene omejitve, zato se avtorica opredeli za tovrsten pripis informacij in ga v korpusu PiKUST tudi izvede.

V drugi polovici poglavja, ki bi prav lahko bilo tudi samostojna enota, avtorica predstavi **rezultate označevanja**

korpusa PiKUST, ki jih primerja tudi z označevanjem korpusa Šolar (gre za korpus besedil, ki so jih pri pouku napisali učenci in dijaki slovenskih šol). Poglavje po vrsti prinaša natančnejšo, s primeri bogato analizo naslednjih kategorij napak: napake zapisa (podkategorije so črkovanje, pisanje skupaj/narazen, mala in velika začetnica in ločila), napake besedišča, napake oblike in napake skladnje (podkategorije so besedni red, izpuščeni podatki, odvečni podatki in neustrezna struktura).

Zadnje vsebinsko poglavje monografije se posveča **možnostim uporabe korpusov usvajanja tujega jezika**, predvsem možnostim izrabe korpusnih podatkov za teoretične raziskave jezikovnih napak s pomočjo najrazličnejših primerjalnih analiz, na drugi strani pa uporabi ugotovitev pri pripravi učnih gradiv in jezikovnih virov oz. neposredno pri poučevanju.

Za konec je mogoče zapisati, da je monografija *Korpusi usvajanja tujega jezika* slovensko uporabno jezikoslovje lahko zelo veselo. Pilotne študije, ki jih je izvedla in v knjigi opisala avtorica, so dragocena povezava teoretičnih izhodišč z marsikdaj težavno prakso. Monografija zato marsikaj ponudi tako bralcu, ki ga tematika zanima s teoretičnega vidika, kot tistemu, ki se želi podobnih raziskav lotiti sam. Predvsem pa Mojca Stritar ponuja stabilno začrtane smernice za nadaljnje korpusnojezikoslovne aktivnosti na področju poučevanja slovenščine kot tujega jezika. Slednje ima glede na nove družbenopolitične okoliščine po vsej verjetnosti pred sabo zelo dinamično prihodnost.

Špela Arhar Holdt

Trojina, zavod za uporabno slovenistiko

Zasedanje Komisije za fonetiko in fonologijo pri Mednarodnem slavističnem komiteju in Mednarodna znanstvena fonetična konferenca – Slavifon Slovenija 2012 (16.–17. februar 2012)

V februarju 2012 sta bili Slovenija in Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani gostiteljici zasedanja Komisije za fonetiko in fonologijo pri Mednarodnem slavističnem komiteju, katere predsednica je trenutno prof. dr. Irena Sawicka (zasedanje je vsako leto v drugi slovanski državi, naslednje bo predvidoma v Beogradu), pogosto pa zasedanje komisije spremlja znanstvena konferenca. Zasedanje te komisije je bilo prvič v zgodovini v Sloveniji.

Tudi zato je bila ob zasedanju Komisije za fonetiko in fonologijo organizirana fonetična konferenca, ki se je skrajšano imenovala Slavifon Slovenija 2012 in se je letos ukvarjala s problematiko, razvrščeno v dva tematska sklopa:

1. problematika sandhija v slovanskih jezikih in
2. aktualna vprašanja fonetike in fonologije v slovanskih jezikih.

Na konferenci je sodelovalo 17 priznanih domačih predavateljev z različnih področij in institucij, ki se ukvarjajo z jezikom in govorom – od Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani, Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Akademije za gledališče, režijo, film in televizijo Univerze v Ljubljani, Zavoda za uporabno slovenistiko Trojina, Oddelka za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Mariboru, Oddelka za slavistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani do Oddelka za slovenistiko Filozofske fakultete v Ljubljani –, in 12 eminentnih tujih predavateljev iz Hrvaške, Makedonije, Nemčije, Poljske, Belorusije in Srbije. Pred zasedanjem komisije je bil izdan zbornik povzetkov v slovenščini in angleščini, predvideni pa sta tudi izda-

ja posebnega zbornika in objava nekaterih prispevkov v *Slavistični reviji*. Skupaj je bilo predstavljenih 27 prispevkov v sedmih slovanskih jezikih. Posebnost zasedanja komisije in spremljajoče konference so bila predavanja in diskutiranje v svojem slovanskem jeziku, kar je za slaviste načeloma bilo in je povsem običajno in pogosto s primeri in zato tudi živahno argumentacijo še doda težo znanstvenemu razpravljanju.

Po uvodnih nagovorih prodekana izr. prof. dr. Toneta Smoleja, ki je v svoj nagovor vključil tudi svoje »slovanske izkušnje« in prenesel pozdrave dekana ljubljanske Filozofske fakultete – konferenca je potekala v Modri sobi Filozofske fakultete v Ljubljani –, in predstojnice Oddelka za slovenistiko prof. dr. Erike Kržišnik, ki je skupaj s programsko skupino Slovenski jezik – bazične, kontrastivne in aplikativne raziskave (vodja izr. prof. dr. Vojko Gorjanc) in ARRS tudi finančno podprl organizacijo Slavifona 2012, je kot uvodna predavateljica nastopila prof. dr. Irena Sawicka, ki je predstavila problematiko sandhija v poljskih sestavljankeh, naslov predavanja je bil *Sandhi w złozeniach w języku polskim/Voice Assimilation in Polish Compounds*. Profesorica Sawicka je predstavila specifični del problematike sandhija, ki je v poljščini pogojen tudi regionalno – poleg tega bo aktualna problematika sandhija v slovanskih jezikih predstavljena v tem letu v posebni monografiji.

Uvodnemu predavanju je sledilo predavanje Hotimirja Tivadarja *Položaj fonetike in fonologije v slovenskem jezikoslovju in družbi/The Position of Phonetics and Phonology in the Slovenian Society and Philology*, kjer je bil izpostavljen problem ustreznega fonetič-

no-govornega raziskovanja, s poudarkom na slovenskem primeru. Predvsem so bili izpostavljeni nedoslednost in nenatančnost pri fonetičnih raziskavah ter neupoštevanje že znanih dognanj, pa tudi dokazano napačnih predpostavk. Prav tako je bil izpostavljen problem slovenskega govorjenega standarda in fonetičnega opisovanja govora, vključno s posameznimi fonetičnimi posebnostmi, kot je npr. sandhi. Po uvodnih predavanjih so sledila predavanja v sedmih slovanskih jezikih.

V okviru prvega tematskega sklopa, ki je bil posvečen soglasniškim procesom in predvsem sandhiju v različnih jezikih, moramo najprej omeniti predavanje makedonistke Veselinke Labroske (*Санди во македонските дијалекти/Sandhi in Macedonian dialects*). Debatu o soglasniških procesih v poljskem jeziku sta nadalje razvijali predavateljici iz Poljske Anna Korytowska (*Sandhi w wyrazach złożonych w języku macedońskim/Sandhi in Macedonian Compounds*) in Agata Trawinska z dvema predavanjema: *Nieoczekiwane ubezdźwięcznienia we współczesnej polszczyźnie/Unexpected Voicelessness in Contemporary Polish in Charakterystyka /c/ w języku polskim/Description of /c/ in Polish*, kolega iz Leipziga oz. Lipskega Lechosław Jocz pa je pripravil predavanje z naslovom *Wuwiće mjezysłowneho sandhi w delnjoserbskich narěčach w 20. lětstotku/The Development of External Sandhi in Lower Sorbian Dialects in the 20th Century*, sklop o sandhiju pa je zaključila Helena Pocietchina, predavateljica iz Olsztyna, ki je predstavila sandhi v beloruskih dialektih (*Прыклады нерэгулярнасці міжслоўнага сандхі ў сучасных беларускіх дыялектах/Examples of Irregular Realisations of the External Sandhi in Modern Belarussian Dialects*).

Drugi sklop predavanj o aktualnih vprašanjih fonetike in fonologije v slovanskih jezikih pa bi lahko razdelili na več delov.

Prvi del bi lahko poimenovali govornotehnični in umetniški del, povezan s celovitostjo govora tako z artikulacijskega kot tudi z akustičnega vidika govorne realizacije, kar je povezano z mnogimi področji govora; v tem sklopu so svoja predavanja predstavljali kolegi z različnih fakultet in institucij: Tomaž Gubenšek (*Poskus metodologije poučevanja izgovora vokalov v študijskem procesu na AGRFT UL/Vocal teaching methodologies in the study process at Academy of Theatre, Radio, Film and Television*), Damir Horga in Vesna Požgaj - Hadži (*Govorna disfluentnost u elektroničkim medijima/Speech Dysfluency in Electronic Media*), Miško Subotić (*QuickSIN test za srpski jezik/QuickSIN test for Serbian language*), Silvana Punišič (*Dijahrono praćenje interdentalnogigmatizma u izgovoru govornika srpskog jezika/Diachronic Examination of Interdental Sigmatisation in The Pronunciation of Serbian Language Speakers*), Katarina Podbevšek in Karolina Vrbani Zrinski (*Slovenski in hrvatski odrski govor prve polovice 20. stoletja (primerjava nekaterih akustičnih lastnosti)/Slovene and Croatian Actors' Speech in the First Half of the 20th Century (Comparison of some acoustical characteristics)*), Milena Mileva Blažić (*Zven in pomen v mladinski poeziji B. A. Novaka/Sound and Meaning in Children's Poetry of Boris A. Novak*), Jože Volk (*Smiselni poudarki in stavčna intonacija govora voditeljice televizijskega dnevnika z gladišča gledališkega lektorja*), Jelka Stanković (*Idealna govorna realizacija/Ideal speech realization*), Karmen Brina Kodrič in Hotimir Tivadar (*Uporabnost fonetike pri nejezikoslovnih raziskavah (na primeru petja in glasbe)/Applicability of phonetics in non-linguistic research (a case study of singing and music)*), Urban Batista in Hotimir Tivadar (*Vloga fonetike pri poučevanju slovenščine kot drugega/tujega jezika/Status of phonetics in teaching Slovene as a second/foreign language*).

Drugi del je bil jezikovno- in seveda predvsem govornotehnoški, kjer so nastopili Branislav Gerazov in Zoran Ivanovski (*Моделирање на интонациската структура на македонскиот јазик на ниво на интонациски фразу/Modeling of Intonation Patterns in the Macedonian language at the Level of Intonation Phrases for Text-to-Speech Synthesis*), Peter Weiss (*Vnašalni sistem ZRCola kot slavistovo orodje/The ZRCola Input System as a Tool for Slavic Studies*) in Ana Zwitter Vitez (*Korpus Gos – smo dosegli vrh ali le prve stopničke?/The Gos Corpus: Have We Reached the Top or the First Steps?*).

Zadnji sklop predavanj pa je bil fonetično-fonološki, v okviru katerega so bila prav tako predstavljena različna relevantna predavanja, ki so jim – tako kot pri vseh drugih predavanjih – kot po pravilu sledile zanimive razprave z različnih področij in strokovnjakov s filozofskih fakultet v Ljubljani in Mariboru kot tudi z ZRC SAZU v Ljubljani; o tej tematiki so govorili Rastislav Šuštaršič (*Tonski potek dopolnjevalnih vprašanj v slovenščini: ponazoritev z zgledi govornega korpusa Gos/The Tone of Wh-questions in Slovene: with Examples from the GOS Speech Corpus*), Drago Unuk (*Zlogovna meja v slovenskem jeziku*), Matej Šekli (*Tipologija prevojnih oblikoglasnih premen v praslovanskem oblikovnem sistemu/Typology of Ablaut Alternations in the Morphological System of Proto-Slavic*), Karmen Kenda Jež (*Slovenska narečna fonetična transkripcija in Slovenski lingvistični atlas/Slovenian Dialectal Phonetic Transcription and the Slovenian Linguistic Atlas*), Andreja Žele (*Morfonološka vprašanja novejšje slovenske leksike/Morphophonological Issues in the Modern Slovenian Lexis*) in Primož Vitez (*Fonemski hibrid ali varianta dveh fonemov: samoglasnik v rimi večer/papir/Un hybride*

phonémique ou variante de deux phonèmes: la voyelle dans la rime večer/papir).

Pred samim začetkom konference in spremljajočega zasedanja je bil izdan tudi *Zbornik povzetkov Slavifon 2012* (s programom konference). Povzetki so predstavljeni v matičnih slovanskih jezikih, ki so bili tudi delovni jeziki konference; poleg tega pa so skoraj vsi predavatelji dodali povzetek v enem od svetovnih jezikov. Posebnost teh slavističnih fonetičnih konferenc in zasedanja naše komisije je, da vsak predavatelj in razpravljavec razpravlja načeloma v svojem slovanskem jeziku. Konferenco je obiskalo še mnogo obiskovalcev, tako študentov kot drugih strokovnjakov s področja govora.

Konferenca in zasedanje sta bila predstavljena na Radiu Slovenija (program Ars, oddaja *Jezikovni pogovori: Slavifon 2012 (Mednarodna znanstvena fonetična konferenca Slavifon Slovenija 2012 in zasedanje Komisije za fonetiko in fonologijo pri Mednarodnem slavističnem komiteju)*, torek, 28. 2. 2012, 18.00, 21.48). Konferenca pa je bila tudi ustrezno predstavljena na spletnih straneh Filozofske fakultete in na spletu kot celoti, vključno z aktualnimi družabnimi omrežji.

Kot je razvidno iz predstavljenih naslovov predavanj in kompetentnosti predavateljev, je Slavifon Slovenija 2012 prinesel v slovenski prostor veliko zanimanje in zavedanje o govoru in slovenskem jeziku nasploh, obenem pa je bil predstavljen tudi slovanski del slovenskega jezika, ki ga vse prevečkrat pustimo ob strani. Prispevki bi si tudi zaradi tega zaslužili objavo v samostojnem zborniku, kar je tudi želja organizatorjev.

Hotimir Tivadar
Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta